Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

BOHUSLANDIA

Hembygdsskrifter

av

Fredrik Nycander

II.

Fostbrödralag

Vikingaspel

BOHUSLANDIA

Hembygdsskrifter

av

Fredrik Nycander

II.

Fostbrödralag

Vikingaspel

FÖRFATTARENS FÖRLAG, YNGLINGAGATAN 17, STOCKHOLM

UPPTRÄDANDE:

ELIF }
ATLE } *unga hövdingar.*
TOSTE, stavman.
ISRID, hans dotter.
KARK, träl.
ELIFS och ATLES följemän.

Detta vikingaspel uppförde i klippgrottan Valhall vid Lysekil somrarne 1912, 1913, 1914 och 1917 av en teatertrupp, som stod under författarens ledning. Själv spelade han dels Elif de två första åren, dels Kark tredje året. Bilderna äro tagna 1912 och 1914. Stycket gick sommaren 1915 i svenska landsorten som friluftspjäs med premiär i Västerås.

(Klippor vid Västersalt. Lurstötar. Elif och Atle komma, åtföljda av sina kämpar och Kark.)

ELIF. Här stanna vi.

ATLE. Denna plats passar vårt storsyfte.

ELIF. Kark, du förgat väl icke blodskålen?

KARK. Här är den, hövding.

ELIF. Sätt den på klippbordet! *(Kark sätter den medburna skålen på en berghäll.)* Atle viking! Vi kände varandra icke. Vi drogo ut med våra drakar, du med Fjärrköl, jag med Stamhövde. Vi härjade, togo liv och gods. Vi möttes på havet, anföllo varandra. Ingen besegrade den andre. Vi förlorade lika många följemän. De kvarlevande stå här. Det vart huggstrid. Våra brynjor möttes i framstammarne. Ingen slog den andre i havet. Vi räckte varandra handen. Du sade: »Jämnstarke må förlikas.»

Så vart vängott mellan oss, så vängott, att vi ej kunde skiljas. Jag sade: »Må vi ingå fostbrödralag.» Du sade: »Må ske.» Och nu stå vi här för att blanda blod.

ATLE. Unga äro vi bägge. Jag sämjas med dig, ty du är stolt och ofeg.

ELIF. Du är ock stolt och ofeg. Giv mig handfästning! *(Räcker sin hand.)*

ATLE (räcker sin). Till ed.

ELIF. Jag vill älska ditt liv, sörja din död.

ATLE. Jag värnar dig, varm eller kall.

ELIF. Slås du av nöd och sjukdom, bistår jag dig.

ATLE. Jag offrar mitt bröd, lindar ditt sår.

ELIF. Dräps du, dräper jag dråparen.

ATLE. Jag blir din banemans bane.

ELIF. Lider du oförrätt, hämnas jag dig med udd och egg.

ATLE. Jag får icke målro eller nattsömn, förrän jag dödsmärkt den dig ont vållat.

ELIF. Utan förskoning.

ATLE. Utan förskoning.

ELIF. Din i lek och dåd till livets sista solfall.

ATLE. Din i lek och dåd till livets sista solfall.

ELIF. Så må vi blanda blodet. Följemän, sluten vittnesring!

ATLE. Ock I, följemän! *(Kämparne ringa sig kring hällen, vid vilken Elif och Atle ställa sig.)*

ELIF. Jag ristar min arm med svärdsudden.

ATLE. Eggen biter mitt armskinn. Blodet droppar i skålen. Det flyter ihop, klarrött som en morgonrodnad.

ELIF. Löftets blod.

ATLE. Väntvångets.

ELIF. Vänlyckans.

ATLE. Dropparne sjunga.

ELIF. Det är seger i sången. Kämpar, I haven bevittnat fostbrödralaget. Den, som kan bevisa, att jag icke uppfyllt löftet, har rätt att fälla mig utan att själv fällas.

ATLE. Den av eder, kämpar, som kan styrka, att jag svikit min ed, varde min baneman utan självrisk. Öppnen ringen! *(Elif och Atle träda fram. Följemännen stå hos var sin höviding. Kark avsides.)* Våra öden ligga under samma sköld. Elif, tälj mig ditt liv! Har du i landgång eller i viking lidit oförrätt, säg mig den, att jag genast måtte skaffa dig upprättelse!

ELIF. Hör min ungsaga! Min fädernegård var Vikhem. Min fader hette Torfinn. Han var den väldigaste havsmannen i Ranrike. Aldrig hade han oseger. Stridsfrejdad var han. Min moder var Göthild, högväxt och vän, alla mäns åtrå. Min fader hade vunnit henne i strid. Denna hans ungdomsbragd förtaltes mig ofta av min moder, medan jag gick i svenleken. Hon ville därmed stärka min dådhug.

Jag var ej många somrar, då Vikhem brann. Glödhunden släpptes lös en midvinternatt. Hans röda tungor slickade tak och sparrar. Min fader och moder brunno inne, med dem alla kämpar. De sovo hårt, tunga av mjödet, ty där hade varit gästabud om kvällen. Men jag, som intet druckit, låg i vakna drömmar. Jag räddade mig. En annan frälste sig ock, Kark, trälen, som gått till svinstian och ramlat bland svinen. Gården brann, men Kark såg ogärningsmannen. Tälj, träl!

KARK. Jag förnam, hur glödhunden fräste, jag såg hans lysande långtungor. Då blev jag klarvaken, rusade ut på gården. Där märkte jag en man, som rände bort. Det var ingen av huskarlarne, han var främling. Jag såg hans anlete, belyst av husbålet. Jag minnes hans uppsyn till min dödsdag.

ELIF. Torfinn starke dog sotdöd, nesligt som en krympling, en pestslagen. Jag vill hämnas! Sommar på sommar har jag farit i viking med Stamhövde, mitt enda arv. Kark har följt mig. Var morgon har jag ställt mig i drakens lyfting och siat: I dag finner jag nidingen! Var afton har jag gått till vila utan att ha mött honom. Mina senor ha knutits i vrede, jag har härjat västervida. Mina fienders vapen ha icke bitit mer än vidjor. Jag har tagit stort härfång. Men nidingen har jag icke varsnat. Kark, eländige jordmask, finner du honom icke, sticker jag dig!

KARK. Stick, herre! Då finner jag honom genast. Jag tänker det är klokast du låter mig leva.

ELIF. Rätt har du. Därför lever du ock. Du var den ende, som såg honom. Kark, min vän, min ångests frälsare, sök mannen, drag honom inför mig, att min hämndlust må svalkas! Jag skall lösa dig ur träldomen, fri skall du varda. Du skall klädas i pell, äta vildsvin och läckerfågel. Vi dricka tvemänning, du varder min like.

KARK. Så skall det låta. Nu är du ovred och löftesblid. Jag skall finna illdådaren. Han torde dväljas i Ranrike. På dessa klippor ha vi förr ej stått. Jag vill söka i dessa nejder. Men om han ock dolde sig på Hjaltland eller Orkenöarna — Kark skulle hitta honom.

ELIF. Skryt lagom! Giv handling, ej ord!

ATLE. Din hämndplikt är min. Fångas odådsmannen, är det min sak lika väl som din att dräpa honom.

ELIF. Tälj mig nu ditt liv! Vem är din fader, vem din moder?

ATLE. Jag känner dem icke. Mig hittade Hjärvard bonde en vintermorgon i snön. Jag var späd, inbyltad i kvinnokläder. Bredvid mig i drivan låg min moder, halvnaken, förfrusen. Vem annars än hon? Ingen kände henne. Vem jag var, kunde icke utrönas. Hjärvard höll mig som en son, han och hans husfröja hade intet barn. God var min fosterfader. Han ville jag skulle bruka jorden. Men jag ville plöja våg, ej teg. Jag trådde till havet. Då gav mig Hjärvard en fullskipad drake, jag for i viking. Fader-, moderlös är jag som du, havet är vårt hem. Jag söker min fader. Den dag han omfamnar mig blir mitt livs sällaste.

ELIF. Min plikt är att bistå dig i din sökan. Din fader vill jag älska. Jag blir hans andre son.

ATLE. Vi söka dubbelt och tillsamman.

ELIF. Kark, gå på spaning med kämparne! Följen honom, bärsärkar! Han har minnesögat.

KARK. Följen trälhövdingen! *(Kämparne mumla.)*

ATLE. Knoten icke!

ELIF. I tjänen oss, icke honom. Följen!

KARK. Fram, mina hirdmän! *(Kämparne följa honom bort över klipporna.)*

ATLE. Den låge vill uppåt. Det är målrätt.

ELIF. Icke behölle jag Kark, visste han ej hemligheten. Han pryder icke manskaran. *(Sätter sig på ett klippsäte, försjunker i tankar.)*

ATLE. Är du oglad?

ELIF. Jag är ung. Det är sommar. Jag trår till mö. Tungsamt är leva utan husfröja.

ATLE. Osäll den, som icke äger en annans liv och läppar.

ELIF. Min fader vann sin brud genom svärdslek.

Det var grann gärning. Kunde jag göra slik! Men ännu har jag ej sett mö, som tänt milt hjärta likt en vårdkas på berget.

ATLE. Jag väntar ock den synen. Skönjer jag henne, skall jag lämna intet oprövat för att trycka henne mot tranbröstet.

ELIF. Jag skulle hålla henne härligt. Som en gudinna skulle jag akta henne. Vad jag vann i slag hopade jag vid hennes fötter. Hon vore min segergiverska. Nu har jag icke kvinna att kämpa för. Tomt kännes det. Drakhuvudet skrattar, när jag går ombord på snäckan.

ATLE. Yngling utan mö är viljevilsen. Jag längtar östan och västan. Kunde jag samla mina tankar som en konung fylkar sin här! Men de vimla kring. Vore hon hos mig, den av nornorna utvalda, då vore min tanke en. Nu är den splittrad som ett sönderflängt spjut. Men en storm är bättre än många småvindar.

ELIF. Dag kommer, då vi fästa våra mör. Ej vare vi svagingar, men starkmän. Kvinna kan ock göra vek.

ATLE. Vekman eller starkman, till mö tår jag som torrmark till regn.

ELIF. Nu söke vi stranden. Våra skepp gunga i lönviken. Utan vårdmän äro de efter det stora manfallet. Men de trivas gott sidbords — som du och jag. *(De gå. Toste och Isrid komma. Isrid leder den gamle blinde. De stanna.)*

TOSTE. Var äro vi?

ISRID. På öde klippor.

TOSTE. Nära havet?

ISRID. Jag ser det. Det är härligt.

TOSTE. Säll du, dotter! Ej är mig tillstatt att skåda det.

ISRID. Hur vart du blind, fader?

TOSTE (undvikande). Har jag icke förtalt dig det?

ISRID. Väl har jag ofta sport, men du har städse talat undan. Vi yppar du icke?

TOSTE. Min mun öppnar sig ogärna för mina olyckor. Men synlös vart jag en ofärdsnatt, medan du var späd. Ser du skepp bland holmarne?

ISRID. Varav vart du synlös?

TOSTE. Jag stirrade så vitt, att ögonen bländades.

ISRID. Icke kunde de bländas av nattmörkret. Och ej kunna stjärnor blända en jordman.

TOSTE. Det finnes andra bloss än stjärnor.

ISRID. Ja, vårdkasar. Var det en vårdkas, som —?

TOSTE. Springa vita lamm på havsängen?

ISRID. Vi talade om dina ögon.

TOSTE. Täckta äro de, kunna icke skåda böljehjorden, icke skären, icke skeppen. Men jag förnimmer havets lukt, saltfläktar smeka mig, tångdoft strömmar mot mig. Jag hör vågsuckar mot klippstranden, suset av måsarnes flykt. Skrika de icke därute, eller är det mitt hjärtas ångestrop?

ISRID. Förgät din vånda!

TOSTE. Vånda är icke till för att förgätas. Liv är spökedans, in i virveln dragas vi, och den ont gjort lutar ej huvud mot fridskudde.

ISRID. Icke har du ont gjort.

TOSTE. Oskyldig är du som solig vårmorgon. Men mina tankeboningar äro svarta som Hels salar. Min enda ljusglimt är du — sedan Enar fråntogs mig. Enar, min sven! Du skulle stött din fader, gått i viking som jag. Du skulle fårat havet,

härjat, min like, min stolthet. Ty intet finnes som havet, Enar. Värt är det att älskas över allting. Glömmas kan det aldrig. Fast jag ej ser det, ser jag det. Tag en vefull åldrings pris, du kraftammande, jubelfödande, drapsjungande västerhav!

Högt du hävde
å vita vågor
drake, som drog mot
klippiga kuster.
Snällfare, snäckan,
sjönk bland sjöar,
vilsen viking
i stam ej står.

Öppnen er, ögon,
kring bergen blicken! —
Fåfängt jag frestar
gudars godhet.
Synlös jag står på
kala klippan,
marnattsmörker
kring roparn rår.

Hav, du härliga!
Aldrig jag arme
dina dynande
vidder varsnar.
Skönt är skifta
hugg på havet,
skönare sjunka
i gömmande djup.

Livet ej lockar.
Längtar jag domna
i dvalarmar dina,
falla i fridfamn.
Son jag saknar,
älskade ärvarn
av dyrgrip och dådhug,
svunnen som sven.

Son jag söker!
Spana, du blåa
böljeöga,
finn hans färdväg!
Sjungen, I sjöar!
Yppa ynglingens
hemliga hemvist,
hävande hav!

ISRID. Törhända föres Enar i din väg.
TOSTE. Länge har jag sökt, men fåfängt. Och korsar han min led, kan jag icke se honom.
ISRID. Såvida icke gudarne återgiva dig synen.
TOSTE. Det göra de icke.
ISRID. Ej känner du gudarnes rådslag.
TOSTE. Jag är icke godhet värd.
ISRID. Icke du?
TOSTE. Människa är ond varelse. År hopa brott. Jag är gammal.
ISRID. Gudarne förlåta. Eljest vore tungt att leva.
TOSTE. Det *är* tungt att leva. Och tyngst är att ha förlorat sin ende son.
ISRID. Min broder bär igenkänningsmärket.

TOSTE. Skuldreskåran, drakslingan, ja. Är han icke död, så törhända —

ISRID. Tro gott, så sker gott.

TOSTE. Trött är jag av vandringen, tarvar vila.

ISRID. Lägg dig här på klippbädden! Jag skall vaka.

TOSTE. Glömskans häger skall en stund omsluta mig med sina vingar. *(Isrid för honom till en klipporå. Han lägger sig, sommar. Isrid sitter bredvid honom. Elif och Atle komma hastigt.)*

ELIF. Hon var som en solstrimma i luften.

ATLE. En fågel sjöng, där hon gick.

ELIF. Vart gick hon?

ATLE. Där sitter hon bredvid en sovande man. *(De gå fram till Isrid.)*

ELIF. Vem slumrar där?

ISRID. Min hugsjuke fader.

ELIF. Vem är han?

ISRID. En allmoseman. *(Stiger upp.)* Vilka ären I?

ATLE. Två fosterbröder. Där står blodskålen. Våra snäckor gunga i viken. *(De träda fram i förgrunden, allt medan Toste sover.)*

ELIF. Vad heter du?

ISRID. Isrid.

ELIF. Både hårt och mjukt namn.

ATLE. Både kallt och varmt. Kommer du långväga?

ISRID. Jag följer på okänd led min blinde fader.

ELIF. Kunde du icke följa någon annan?

ISRID. Vilken?

ATLE. Den du älskade.

ELIF. *(Till Atle.)* Du tog mitt ord!

ISRID. In i döden — svärddöd, havsdöd, båldöd.

ELIF. Du är svarsnäll.

ATLE. Och dejlig.
ELIF. Det vänaste möbarn jag skådat.
ATLE. Ljuv som en angelika om våren.
ELIF. Mot dig är skära ljungblomman ful.
ATLE. Mot dig bleknar örtagårdens ros.
ELIF (litet harmset till Atle). Du övar dig i bildspråk!
ATLE. Tyckes mig du gör sammalunda.
ELIF. Dig ville jag äga. Du skulle sitta vid min sida i lyftingen.
ATLE. Lätt vore styra, sutte du hos mig vid rodret.
ELIF. Bättre vågklyvare än min Stamhövde finnes icke.
ATLE. Barmfagrare snäcka än min Fjärrköl ser du ej.
ELIF. Stamhövde springer snabbare.
ATLE. Fjärrköl gungar mjukare.
ELIF. Stamhövde flyger som ett spjut över vattnet.
ATLE. Fjärrköl svävar som jagande sky över vågen.
ISRID. Bägge tyckens I ha bättre. Bjuden ännu skönare ting!
ELIF. Vill du klädas i glittrande gudväv?
ATLE. Vill du dricka mungåt ur bisonhorn?
ELIF. Lika dig gyllne smycken?
ATLE. Älskar du sällsamma dyrgripar?
ISRID. Stortaliga ären I. Icke vet jag här lögn eller sanning.
ELIF. Jag far icke med lögn.
ATLE. Mina ord bära sanningsvingar.
ELIF. Kom, låt havet viga oss samman!
ATLE. Bliv min brud över blå vidder!
ELIF. Härliga svenner och mör skulle födas av vårt famntag.
ATLE. Ingen skulle fostra dejligare ätt än du.

ISRID. Taldjärva ynglingar!

ELIF. Icke gynnar du blyg viking.

ATLE. Du gynnar hövdingblod.

ELIF. Följ mig!

ATLE. Följ mig!

ISRID. Två konungar kunna samråda över ett rike, men icke kunna två män samråda över en kvinna.

ELIF. Nej, blott en — jag!

ATLE. Jag!

ISRID. Om mig täckes.

ELIF. Kanske ock, om dig icke täckes. Jag gillrar dig som fåglaren duvan.

ATLE. Jag snärjer dig som nätaren fisken.

ELIF. Här är min hand. Håll fast!

ISRID. Du likar mig, du är manvän.

ATLE. Min hand är trygg. Grip den!

ISRID. Du likar mig, du är ock manvän.

ELIF. Gycklar du?

ATLE. Farlig är skämtan.

ISRID (fattar bägges framsträckta händer). Så stolta och fagra ären I bägge, att jag icke kan föredraga den ene framför den andre. Därför väljer jag ingen. *(Släpper deras händer.)*

ELIF (till Atle). Vore jag allena, tövade hon icke i valet.

ATLE. Stode du ej här, valde hon mig.

ELIF. Tig!

ATLE. Tig!

ISRID (skrattar). Fosterbröder ären I — och I kivens.

ELIF (till Atle). Tillgiv!

ATLE (tillbaka). Tillgiv!

ELIF. Det är kärleken.

ATLE. Blindslagna äro vi. Men ej må blodhetta skilja vänner.

ELIF. Förr kallnar mitt blod än min vänkärlek dör.

ATLE. Outplånlig är den — som min skuldreskåra.

ISRID. Har du skuldreskåra?

ATLE. Ja. Men vi spörjer du?

ISRID. Vad formar den?

ATLE. En drakslinga.

ISRID. På vilken skuldra ringlar den?

ATLE. På högra.

ISRID. Tillstäd mig att se!

ATLE. Jag skall maka på klädnaden. *(Han låter henne se slingan.)* Ljög jag?

ISRID (för sig själv). Blide gudar! *(Ropar, skyndande till Toste.)* Vak upp, fader, Enar är funnen!

ATLE. Icke är mitt namn Enar.

ELIF. Vad varslar detta?

TOSTE (vaknande). Vi väckte du mig? Jag vandrade på en grön äng med min son vid handen.

ISRID. Han är här.

TOSTE. Gyckla icke med den blinde! Hur vet du, att det är han?

ISRID. Han bär märket. Jag har synat det.

TOSTE. Är det en drakslinga?

ISRID. Ja.

TOSTE. På högra skuldran tätt vid halsen?

ISRID. Ja.

TOSTE. Vad är den skårade?

ISRID. Ung viking.

TOSTE. Hur många vintrar gammal är du, viking?

ATLE. Aderton.

TOSTE. Åldern stämmer. Minnes du din fader?

ATLE. Nej. Spåd blev jag funnen i snön av

Hjärvard bonde. Min moder månde det varit, som låg bredvid mig. Hon hade lindat mig i sina kläder, låg själv kölddöd.

TOSTE. Så straffades du, Öda!

ATLE. Hjärvard vart min fosterfader. Nu har jag länge sökt min rätte.

TOSTE (öppnar armarne). Du har funnit honom, Enar!

ATLE. Jag heter Atle.

TOSTE. Så spåd var du, när Hjärvard fann dig, att du icke kunde säga ditt namn. Enar hette du, Hjärvard nämnde dig Atle. Vad namn du må bära, min son är du. Kom i mina armar!

ATLE (omfamnar den gamle). Säll är jag som vilsne simmaren, när han nått den sökta stranden.

TOSTE (känner smeksamt på honom). Ditt ansikte, din gestalt, dina händer!

ISRID. Min broder är stark och fager.

ATLE (fattar hennes hand). Isrid! När jag nyss såg dig, rusade mina tankar upp som kämpar vid härblåsning. Jag ville strida om dig och vinna dig. Nu fröjdas mina tankar som glammande kämpar kring en bärgad skatt. Dig vill jag värna.

ELIF. Atle, jag är glad i din glädje. Dubbelt glad är jag — att du mött din fader, att Isrid är din syster. Vi ville bägge äga mön. Nu är jag allena i trånaden.

TOSTE. Vem talar?

ATLE. Elif, min fosterbroder.

TOSTE. Och du vill låsta min dotter, Elif?

ELIF. Härligare syn såg jag icke.

TOSTE. Vad menar Isrid?

ISRID. Icke kan jag neka så huld och hugstor yngling.

ATLE (lägger Isrids hand i Elifs). Dig giver jag min syster. Skönare gåva fick du ej.

TOSTE (med utsträckta armar). Signad vare er ungkärlek!

ELIF. Nu drilla alla fåglar i Ranrikes skogar.

ISRID. Nu dofta alla kalkar i Ranrikes rosengårdar.

(Kämpasorl höres allt närmare.)

ATLE. Jag hör malmgny.

ELIF. Kark vänder åter med männen.

(Kark kommer med följemännen.)

KARK (till Elif). Hövding, jag har icke varsnat honom.

ELIF. Ständigt gäckar han min spejan.

TOSTE. Vem söken I?

ELIF. Nidingen, som brände min faders gård, Vikhem.

TOSTE (vacklar).

ISRID. Hur är dig, fader?

TOSTE. Jag — snavade.

KARK (stirrar i Tostes ansikte, skriker). Där står han!

ATLE. Tig, lögnkäft!

ELIF. Du är taldjärv, träl!

KARK. Ej vred, men glad månde du vara, herre. Du har bett mig leta gårdsbrännaren. Han står inför dina ögon. Nogsamt minnes jag det anletet. Sådan var hans uppsyn, när jag överraskade honom i rödskenet av det bålade Vikhem. Fullt av skrämsel och fasa var det. Dock tycktes mig hans ögon icke då synlösa.

ELIF. Du tar fel, det är icke densamme.

KARK. Så visst jag är din man — han är det. Och nu, hövding, giv mig lön!

ELIF. Lön skall du få, dock icke sådan du väntar. En brygd brygger jag, som skall dig väl smaka.

Känner du trälpiskan? Den skall dansa på din vidriga rygg. *(Slår honom med knutpiskan. Kark springer runt för stugen, Elif efter.)* Lär dig, att lyckan ligger icke inom armhåll! Men svedan stundom.

KARK. Au, au, illa håller du storordigt löfte, au, au! *(Kämparne skratta.)*

ELIF. Icke inbillar du mig, att min kärestas fader begått nidet. Känn på, sanningsvrängare! *(Slår honom. Kark jämrar sig.)*

ATLE. Flå av honom lögnhuden, så kanske han knäar om nåd! Straffet är dig väl unt, vrångmun! Icke bålade min fader Vikhem. Så diktar du blott för att få frihet och gods.

ISRID. Fader, trälen dansar under piskan. Värd är han slagsåren. Fröjdar det dig ej att han solar för lögnen, fast du icke ser det?

TOSTE. Håll upp! Och lyssnen alla!

KARK. Håll upp! Blindingen vill mäla.

ELIF (slutar sla). Så må han. Men löper du, Kark, dräps du, när jag finner dig.

KARK. Icke löper jag undan lönen.

TOSTE. Hören min sorgsaga! Gård ägde jag, Öda var min kvinna, moder till son och dotter. Ond var hon, och jag älskade henne icke. Det sade jag henne. Då vart hon grym, gav mig svekråd, ville förgöra mig. Hon sejdade mitt skepp Snällfare i kvav. Mina män förgingos. Jag vart kvarlåten åt lidanden. Hon lade giftört i dagvarden, att jag blev sjuk. Men jag dog icke. Hon sökte sejda mig död, men hennes galdrar beto icke på mig. Då vart hon storvred, hotade löpa från mig med svennen. Ovist sade hon detta, men kvinnor mäkta icke hålla mun. Gott var att hon varnade,

fast jag icke trodde hon skulle våga så mycket. Ty hur skulle hon nära sig och barnet? Dock, jag tog försiktighetsmått, skårade svennen, dröp svartfärg i såret, att det icke måtte utplånas. Jag ville ock pröva, om han skulle kvida. Han kved ej, ty han var min son.

En dag lopp Öda bort med honom. Jag vart vild, rusade långväga till Vikhem, Torfinn starkes gård. Han och jag kämpade i vår ungdom samman. Men oss mötte en dejlig mö. Hon var oss bägge i tycke. Vi stredo om henne, Torfinn vann. Och han hembar Göthild.

ELIF. Göthild, så hette min moder.

TOSTE. Osäll vart jag, ty jag älskade henne högt. Aldrig blev jag säll med annan kvinna, fast jag fäste Öda. Allena kunde jag icke leva, och hon trängde sig på mig. Sent tog hon mig, brått svek hon. Övergiven och kvaltärd eftersinnade jag Torfinns lycka. Då rann avundsormen i mig, och jag svartbrände Vikhem.

ISRID och *ATLE.* Fader!

ELIF. Du gjorde det icke!

KARK. Han säger det själv!

TOSTE. Jag släppte glödhunden lös. Han slickade ås och grund. Jag njöt av illdådet i midvinternatten. Då skönjde jag en träl på gården, vart feg, flydde hän. Men elden kringvärvde mig, jag blev sårbränd i ansiktet.

ISRID. Så vart du blind! Därför dolde du sanningen.

TOSTE. Jag rände ut i viddernas griftmörker, vrålade av smärta, och icke vet jag, hur jag nådde hemmet. Där bidde min lilla dotter. Icke kunde jag sköta gården, icke tordes jag stanna där, jag

sålde, nästan bortgav den och irrade hemlös dädan, stavman, allmoseman.

KARK (triumferande.) Är jag ännu vrångmun? Träl var min fader, trälkvinna min moder. De voro icke mer hållna än galt och so. Själv är jag ett djur, fostrat i smutsen. Städse har synts mig befängt att jag gått på två ben och icke på fyra. Hem hade jag som råtta i hål, språngvidd som länkad hund, vila som piskad klövjehäst. Men nu är skammen till ända, nu randas lyckotid. Storliv skall jag leva, sitta i högsäte och dricka tvemänning med hövdingar. Trälen är död, leve den frie mannen!

ELIF. Jag har kval som sutte jag i järn.

ATLE. Faren är all min lycka.

ISRID. För första gången bringar min fader mig ve.

TOSTE. Jag bar ett berg på bröstet, nu andas jag lätt. Ord ha lyft bördan.

ELIF. Mig anstår att hämnas mina fränder. Funnen niding skall dö. Men icke kan jag dräpa min utkorades fader.

ISRID. Skona honom, skona honom!

ELIF. Atle, livsbroder, du har svurit att bistå mig med udd och egg. Mäktar du?

ATLE. Icke kan jag dräpa mitt livs upphov.

ELIF. Ve! Hur bryta vi oss ut ur detta våndamål? Vem friar oss från dråpeden? Följemän, vittnesmän, I som sågen oss blanda blodet, I som hörden hämndlöftet, lösen oss därifrån, ty vi kunna icke utföra mordgärningen!

(Då börjar ett mummel bland följemännen: Eden — eden — eden — *Därpå samla sig rösterna till ett ringande skri:* Eden skall hållas!)

ELIF. Rätt haven I, men grymma ären I. Så hören mig, höge gudar! I sen offervilligheten hos oss, i nöd stadda människosöner. Är den eder icke tillfyllest? Måste vilja ock bli handling? Frien oss från dråpeden, ty vi äro unga och oerfarna! Given järtecken på eder barmhärtighet!

De svara icke. Deras tystnad är hård nekan. De vilja icke sönderbryta ett löfte. De fordra människoblot.

Atle, så måste det ske! Men icke kan jag föra svärdet mot den gamle.

ATLE. Jag är skräckstel. Min arm är lam.

ISRID. Låten honom leva! Elif, Atle, I han hjärtan i hjältebrösten. Icke kan jag se min fader dö.

ELIF. Svekmän äro vi, hålla vi icke eden. Nidingar äro vi, bestraffa vi icke nidet. Våra kämpars lögnoffer och narrar äro vi, och kränkt är fostbrödralaget. Men kraften, var är den?

ATLE. Aldrig var jag så föga eggdjärv. Och dock — plikten!

ISRID. De vilja mörda dig, fader!

TOSTE. Mitt liv var som ett ont kvad. Länge bar jag sargande samvetsagg. Ro kände jag aldrig. Gärna lider jag för brottet. Ej fruktar jag att dö. Jag hälsar döden. Bättre är dö försonad än oförsonad leva. Vem av eder, som låter mig möta svärdsmunnen — jag välsignar honom.

ISRID (klänger sig fast vid honom). Jag släpper dig icke. Jag skyddar dig mot banehugget.

TOSTE. Unna mig befrielsen! Intet har jag att leva för.

ISRID. Oss trenne.

TOSTE. Jag varder er snart olidlig börda, ty ni-

ding är jag. Och icke skola din broder och din make för min skull bli edsbrytare. I mån leva, jag dö.

ELIF. Så må vi kasta tärning, vem som skall föra svärdet. Följemän, sluten vittnesring!

(Kämparne göra så kring klippbordet.)

ATLE. Ock I, följemän!

ELIF. Jag kastar. Sex svartprickar!

ATLE. Då skall du göra det. Icke tarvas mitt tärningskast, ty ej kan jag slå högre.

ELIF. Du är väl icke rädd att kasta?

ATLE. Jag kastar. Sju svartprickar! Tärningen brast. Detta är gudarnes dom. *(Ringen öppnas.)*

ELIF. Gå till värvet, livsbroder!

ATLE (till Toste). Du skall befrias av din sons hand. Följ mig!

TOSTE. Farväl, dotter! Farväl, Elif! Sörjen mig icke! Varen glada, ty jag skall hälsas av blidkade gudar! Kom, min son!

(Atle leder honom bort. Isrid snyftar.)

ELIF. Fader mister du, make får du. Trösta dig vill jag över förlusten. Fäll icke tårar, att den åldriges vånda viker! Prisa din broders svärd, ty nu stiger bröttsonaren till Gimle!

TOSTE (bakom klipporna). Jag välsignar dig! *(Snart synes Atle. Han visar det blodiga svärdet.)*

ATLE.

Fallen är fader
för sonens svärdshugg.
Tyst ligger Toste,
dödsblek den blinde.
Tiggde trötte,

åldrige ångraren
älskad ättling
om banebot.

Svang jag i svårmod
klagande klinga
mot hugsjuke bedjarens
böjda huvud.
Skalv jag i märgen,
när skarpegg jag måttade.
Tungt var mig brustna
tärningens bud.

Trängde mig tårar
ur ögon, när över
dräpande son föll
den döendes signan.
Borra jag ville
mitt bröst i vånda,
digna och dö vid
den käres kind.

Livet lockar,
vägar gå vida,
den modiges minne
mig följer på färden.
Löneldsläggarens
storbrott är sonat.
Skuldlös han gångar
till gudars sal.

Blodigt blänker
av gärningen järnet.
Fostbrödralagets
löfte jag fullgjort.

Edsbroder Elif,
vike din vrede!
Faderlös följevän
hämnats ditt hem.

ELIF. Större offer gav vän aldrig vän.

ISRID. Höglāggas må han icke. Gårdlös var han, markfri. Till havet trådde han. Havsdöd, sade han, är skönast.

ATLE. Sänkas må han bland älskade vågor.

ELIF. Graröl fira vi på drakarne. Hans minne dricka vi. Därpå varde bröllopsfägnad. För min brud tömmer jag hövdinghornet. Mjöd skola vi dricka, kämpar, tills morgonsolen färgar skären.

Kark, tag skålen! Ur dess blod växte kvalört och lyckoblomster. Kvalörten vissnar, lyckoblomstret slår ut i vår kärlekssommar. Till Stamhövde!

FÖLJEMÄNNEN. Till Stamhövde!

ATLE. Till Fjārrköl!

FÖLJEMÄNNEN. Till Fjärrköl!

(Sköldgny. Alla gå till skeppen.)

KURT LINDBERG
Boktryckeriaktiebolag
Stockholm
1928

Ranrikes runor

Bohuslänska berättelser
från urtid till nutid

Första delen 2 kr.
Andra delen 2 kr.
Tredje delen 5 kr.

Alltså hela verket, innehållande 80 skildringar ur Bohusläns saga och hävd, för 9 kr.

Nordmannakynne

Dikter om forntid och nutid.

2 kr.

Bohuslandia

I

Segraren

Historiskt skådespel. 1 kr.

II

Fostbrödralag

Vikingaspel. 1 kr.

Min livslära

50 öre

FREDRIK NYCANDER

YNGLINGAGATAN 17, STOCKHOLM